

Evaluatieverslag oefening wadlopen 13 juni 2009

'Brak (op het) Zand'

Samenspel tussen natte en droge partijen

© Radboud Universiteit Nijmegen/ITS

Inhoud

Voorwoord	5
1 Inleiding	7
2 Conclusies en aanbevelingen	9
3 Tot slot	19
Bijlage 1: Schematisch feitenrelaas	21
Bijlage 2: Geraadpleegde bronnen	29
Bijlage 3: Deelnemerslijst	30
Bijlage 4: Gebruikte afkortingen	33

Voorwoord

Op zaterdag 13 juni 2009 kwamen 's morgens om 4 uur meer dan 100 mensen op de Willem Lodewijk van Nassau Kazerne in Zoutkamp bijeen. De kazerne vormde het startpunt voor een 'live' reddingsoefening op het water gevolgd door een overdracht aan land. Wat begon als een prachtige wadlooptocht voor 40 Duitse scholieren eindigde in een grootschalige redding per helikopter en boot. 40 Personen moesten – misselijk, brakend en sommigen zelfs met verlamningsverschijnselen - snel het wad af. Een hele uitdaging voor de deelnemende waterpartijen (Kustwacht, KNRM, Offshore Helikopter van NOGEP, KLPD-Waterpolitie, Wadlooporganisatie Dijkstra B.V.), die echter met verve en in gezamenlijkheid deze klus klaarden. Bij de aanlanding stonden de landhulpverleningsdiensten (brandweer, politie, GHOR, gemeente De Marne, Gemeenschappelijke Meldkamer Groningen) paraat om het stokje van de waterpartijen over te nemen.

Het ging er in de oefening vooral om dat water- en landpartijen elkaar snel kunnen vinden, zodat de reddingsoperatie goed zou aansluiten op de vervolghulp-verlening op vaste wal. Hierin is men geslaagd; geslaagd dankzij de inzet van velen zowel op de dag zelf als in het hele traject van voorbereiding. Om een dergelijke oefening voor te bereiden en er zorg voor te dragen dat dit veilig en op een verantwoorde wijze gebeurt, is gezamenlijk veel werk verzet. Hiertoe was een stuurgroep gevormd met drie personen en een werkgroep van vijf functionarissen voor het 'echte' voorbereidende werk.

De stuurgroep wil hierbij graag haar dank uitspreken voor die inzet. Dank gaat daarom uit naar alle betrokken functionarissen van bovengenoemde diensten, maar ook naar al die functionarissen die veelal voor iedereen onzichtbaar een bijdrage (denk aan het vergunningstraject, de PR, het in goede banen leiden van de pers) hebben geleverd aan het welslagen van de oefening. Dank gaat ook uit naar de 40 vrijwilligers die bereid waren op zaterdagmorgen in alle vroegte wad te lopen en de bluseenheid van de brandweer die het mogelijk maakte dat de helikopter mocht landen. Tenslotte is een woord van dank op zijn plaats aan de mensen van de Willem Lodewijk van Nassau Kazerne die ons gastvrij ontvingen op hun terrein.

In het verslag van de oefening wordt duidelijk dat hoe groot de inzet ook was er altijd punten zijn die bijstelling, aanscherping of nadere uitwerking behoeven. Zonder onrecht te willen doen aan deze leerpunten, mag - met Radboud Universiteit Nijmegen - geconcludeerd worden dat er sprake is geweest van een tijdige evacuatie van alle wadlopers. De leerpunten zullen verder worden opgepakt in Waddexverband.

Dat oefenen van belang is bleek wel heel pregnant toen korte tijd daarna iemand met een helikopter van het Wad werd gehaald.

Namens de stuurgroep

W. Hulshoff,
Provinsje Fryslân

Ter illustratie enkele uitspraken gedaan na afloop van de oefening:

“Het belangrijkste oefendoel was om elkaar via de juiste kanalen te bereiken en voortdurend te informeren. Daarnaast merk je dat het goed is dat de verschillende organisaties ook elkaar ontmoeten en samenwerken. De sfeer was goed, iedereen ging er voor, de saamhorigheid was groot. Dat is ook bij een echte redding belangrijk.” -

Jan Regeling (lid werkgroep en coördinator waterpartijen)

“Het was een bijzonder nuttige oefening. Het was voor ons belangrijk om te kijken of organisaties die actief zijn op het water en landorganisaties elkaar voldoende snel kunnen vinden. Dat is goed gelukt, maar ook nu zijn er weer verbeterpunten, daar oefen je voor.” -

Tjerk Elzinga (lid werkgroep en coördinator landhulpverleningsdiensten)

“Wat we geleerd hebben vandaag is dat je als hulpverlener actief informatie moet brengen en halen. Niet altijd wachten op informatie, maar ook vragen stellen. En aan de andere kant is het van belang dat je zelf ook ongevraagd informatie levert aan anderen.” -

Thomas Faber (lid stuurgroep en operationeel leider 13 juni)

1 Inleiding

Context

De provincie Fryslân is bevoegd gezag (vergunningverlening) voor wat betreft het wadlopen. Om het wadlopen ook veilig te laten verlopen maakt de provincie zich sterk voor een adequate geoefendheid van wadlooporganisaties en hulpverlening. In dat kader heeft de provincie Fryslân als opdrachtgever gefungeerd voor een multidisciplinaire, operationele oefening wadlopen op 13 juni, bestaande uit een 'live' reddingsoefening en een 'table-top' overdracht aan landhulpdiensten. Gespeeld werd een scenario waarbij een Duitse groep middelbare scholieren op het wad in de problemen komt als gevolg van een voedselvergiftiging. Een groep van 40 (volwassen) wadlopers, gerekruteerd vanuit de deelnemende organisaties, speelde deze groep middelbare scholieren na. De redding op het wad werd 'live' uitgevoerd, terwijl alles vanaf de aanlanding via een zogenaamde 'table top' oefening (een oefening 'ter tafel') werd nagespeeld.

Deelnemers aan de oefening waren gidsen (waarvan één hoofdgids) van Dijkstra Wadlooptochten uit Pieterburen, 'Search And Rescue' (SAR) eenheden van de Koninklijke Nederlandse Reddingmaatschappij (KNRM, twee reddingsboten) en de 'Netherlands Oil and Gas Exploration and Production Association' (NOGEP, een helikopter), een 'On Scene Coördinator' (OSC) van de Waterpolitie, de 'SAR Mission Coördinator' (SMC) vanuit het Kustwachtcentrum, de Gemeenschappelijke Meldkamer Groningen (GMK Groningen) en een bijna complete bezetting van het 'Commando Plaats Incident' (CoPI) van de landhulpdiensten (voor een uitgebreide lijst met deelnemers zie bijlage 3).

Doel van de evaluatie

Hoofddoel van de oefening, en daarmee van deze evaluatie, is 'het elkaar vinden': kunnen de water- en landpartijen elkaar vinden bij een reddingsactie op het wad die tevens leidt tot vervolghulpverlening op het land?

Concreet gaat het er om elkaar te vinden voor wat betreft:

- De melding en alarmering: het doen van de melding, het aannemen van de melding, het doorschakelen van de melding en het alarmeren van hulp- en reddingsdiensten.
- Het organiseren van een *voortdurende* informatie-uitwisseling tussen de betrokken hulp- en reddingsdiensten.
- Het coördineren van de door de hulp- en reddingsdiensten te ondernemen (onderling samenhangende)

hulpverleningsactiviteiten.

Verantwoording

Voor de evaluatie zijn verschillende bronnen gehanteerd waarvan een lijst is terug te vinden in de bijlage (bijlage 2). Op basis van het bronnenmateriaal is een schematisch feitenrelaas gemaakt (bijlage 1). Dit feitenrelaas vormt vervolgens het fundament waarop conclusies worden getrokken en aanbevelingen gedaan. Bij gebrek aan primaire bronnen (alleen van de CoPI-vergaderingen was onbewerkt beeldmateriaal voorhanden, de overige bronnen zijn bewerkt en daarmee secundair) en door het hanteren van verschillende tijden, bleek het opstellen van een exacte tijdslijn lastig (sommige tijden zijn daarom bij benadering weergegeven).

Nuancering

Tot slot zij vermeldt dat, gezien de doelstelling van deze oefening, de nadruk qua geobserveerde posities lag op de waterhulpverlening (vier geobserveerde posities aan de zijde van de waterhulpverlening versus één geobserveerde positie aan de zijde van de landhulpverlening). Gevoegd bij het feit dat een evaluatie doorgaans focust op wat anders/beter kan lijkt het alsof het resultaat van de oefening uit louter aandachtspunten (voor de waterhulpverlening) lijkt te bestaan. Vandaar toch deze nuancering vooraf.

We stellen vast dat het goed is om te oefenen. Zowel qua voorbereiding als tijdens de oefening hebben water- en landpartijen een kijkje gekregen in elkaars keuken. Voorts constateren we dat tijdens de oefening veel goed is gegaan, waaronder het meest essentiële: *een tijdige evacuatie van de getroffen wadlopers en het feit dat natte en droge partijen elkaar hebben gevonden.*

Leeswijzer

Hierna treft u allereerst de belangrijkste conclusies en aanbevelingen aan, gerangschikt naar de oefendoelstellingen. Daarna wordt in een slotparagraaf nabeschouwd op de hoofddoelstelling van deze evaluatie. In de bijlagen tenslotte is een schematisch feitenrelaas terug te vinden (bijlage 1), een lijst met geraadpleegde bronnen (bijlage 2), een deelnemerslijst (bijlage 3) en een lijst met gehanteerde afkortingen (bijlage 4).

2 Conclusies en aanbevelingen

Hierna volgen de conclusies en aanbevelingen gerangschikt naar de oefendoelstellingen:

- De melding en alarmering: het doen van de melding, het aannemen van de melding, het doorschakelen van de melding en het alarmeren van hulp- en reddingsdiensten.
- Het organiseren van een *voortdurende* informatie-uitwisseling tussen de betrokken hulp- en reddingsdiensten.
- Het coördineren van de door de hulp- en reddingsdiensten te ondernemen (onderling samenhangende) hulpverleningsactiviteiten.

Steeds volgt eerst de titel van de conclusie, een korte inleiding op de conclusie, de conclusie zelf gevolgd door de aanbeveling (*schuingedrukt*). Allereerst de conclusies en aanbevelingen voor wat betreft de melding en alarmering.

Melding en alarmering

Melding vanuit hoofdgids

Nadat blijkt dat de eerste (twee) Duitse scholieren zodanig last hebben van braken en diarree, dat de tocht voortzetten voor hen niet meer mogelijk is, zoekt de hoofdgids via marifoonkanaal 4 contact met de Zeeverkeerspost (ZVP) Schiermonnikoog¹. De ZVP kan niet bereikt worden, waarop de hoofdgids besluit de melding direct aan de kustwacht te doen via marifoonkanaal 16. Hoewel de melding efficiënt en snel verloopt, moet de hoofdgids het antwoord op de vraag naar de precieze positie schuldig blijven en blijven de namen van de slachtoffers voor dat moment onbekend.

Daarmee wordt niet helemaal recht gedaan aan de drie essentiële 'W's van een eerste melding (*Wat* is er aan de hand, *Waar* bevindt hij/zij/de groep zich, *Wie* betreft/betreffen het). Zeker de laatste W (in dit geval Duitse middelbaar scholieren) heeft voor de vervolghulpverlening de nodige repercussies.

¹ Volgens het 'Veiligheidsprotocol calamiteiten met wadlopers' zou dit de Centrale Meldpost Waddenzee (CMW) op Terschelling moeten zijn, echter in verband met het 'rondje Texel' die dag is vooraf aan de oefening besloten gebruik te maken van de Zeeverkeerspost (ZVP) Schiermonnikoog in plaats van de CMW. Hiervoor zou marifoonkanaal 5 moeten worden gebruikt; de hoofdgids heeft dit punt echter niet adequaat meegekregen van de oefenleiding, waardoor de ZVP ook niet kon worden 'aangeropen'.

Aanbeveling 1 *Benadruk in oefeningen/opleidingen het belang van een eerste accurate melding en overweeg deze nadruk tevens op te nemen in het 'veiligheidsprotocol calamiteiten met wadlopers' door de wijze van melden expliciet op te nemen (de drie 'W's'). Benadruk eveneens in oefeningen/opleidingen bij de ontvangende partij een duidelijk uitvragen gericht op de drie 'W's'.*

Melding en alarmering vanuit kustwachtcentrum

Het KWC meldt per telefoon² aan de GMK Groningen dat van een groep wadlopers er twee onwel zijn geworden, dat reddingsboten onderweg zijn en dat brandweerinzet niet noodzakelijk is. Deze melding is intern GMK Groningen doorgezet naar de centralist ambulancezorg. De centralisten hebben daarop een (fictief) uitrukvoorstel opgesteld en de voor de oefening aangewezen leider CoPI gealarmeerd³.

De vraag is waar en op welke wijze meldingen van het KWC binnen (moeten?) komen bij de GMK Groningen. Wordt de routing (brandweer, politie, ambulance) steeds per situatie bepaald of wordt vooraf - via bijvoorbeeld een soort 'early warning protocol' - bepaald waar meldingen van het KWC binnenkomen en worden afgehandeld?

Kort daarna meldt het KWC zich opnieuw en stelt voor GRIP 1⁴ af te kondigen met als reden dat 'het een grote groep wadlopers betreft'⁵. Verder wordt door het KWC aangegeven dat de P44 (een boot van de Waterpolitie) de coördinatie op zee op zich neemt.

De vraag die zich voordoet is op welke wijze een GRIP-opstapeling tot stand zou moeten(?) komen?

Aanbeveling 2 *Overweeg een (beknopt) 'early warning protocol' tussen Kustwachtcentrum en (één van de gecoloeerde meldkamers van) de GMK Groningen (per 2011 de gemeenschappelijke meldkamer Noord-Nederland) waarin in ieder geval bepaald wordt in welke*

² Het KWC heeft kort voor de oefening besloten te oefenen vanuit het oefen- en opleidingcentrum en niet vanuit het operationele centrum. Hierop zijn twee nummers bekend gemaakt waarop het KWC bereikbaar is tijdens de oefening.

³ De alarmering van de overige leden van het CoPI viel buiten de scope van de oefening.

⁴ GRIP staat voor Gecoördineerde Regionale IncidentenbestrijdingsProcedure en is een landelijke maat voor een eenduidige regionale opstapeling.

⁵ Voor de KNRM/Kustwacht is het feit dat het een grote groep wadlopers betreft een 'cruciaal punt' in hun besluitvorming; de grootte van de groep is alles bepalend voor de gevaarstelling, zeker op het wad.

(soorten) gevallen, welke (voor)informatie gewenst is zodat vroegtijdig (gezamenlijk) kan worden ingeschat welke eventuele inzet en/of opschaling benodigd is.

De SAR Mission Coördinator (SMC) van het KWC in Den Helder is voor de waterpartijen de 'spin-in-het-web' qua informatie en coördinatie. Draag zorg dat de leider CoPI na alarmering de informatie haalt bij de 'eigen' GMK en dat de leider CoPI ook 'inbelt' bij de SMC.

**Het organiseren van
een voortdurende
informatie-
uitwisseling**

Informatie-uitwisseling hoofdgids – kustwachtcentrum en hoofdgids – On Scene Coördinator

De hoofdgids splitst de groep in tweeën en zorgt dat de ene helft van de groep (de helft omdat er flink veel dragers nodig zijn voor de brancards waarop de zieken vervoerd worden) samen met de twee zieke Duitse scholieren terug gaat naar het beginpunt om opgehesen te worden door de opgeroepen helikopter. De gids loopt vervolgens met de andere groep door. Dan blijkt snel dat er nog meer scholieren last hebben van min of meer dezelfde verschijnselen. In de informatie-uitwisseling die volgt vallen een paar dingen op.

Bij het splitsen van de groep verzuimt de hoofdgids een precieze telling uit te voeren; hoeveel personen gaan terug, hoeveel personen lopen door. Er wordt wel gecommuniceerd dat de groep splitst, maar noch de hoofdgids noch het KWC denkt op dat moment aan een precieze telling. Tevens wordt er niet heel ruimschoots gecommuniceerd over de precieze symptomen en de eventuele, relevante achtergronden.

Verder valt op dat (nog steeds) niet wordt aangegeven (of gevraagd naar) de achtergrond van de groep: een (*homogene*) groep *Duitse* middelbaar scholieren. Wanneer de OSC zich 'in' meldt en vanaf dat moment de communicatie met de hoofdgids voor zijn rekening neemt, wordt wel het aantal (uiteindelijk) vastgesteld, maar de communicatie omtrent symptomen en achtergronden blijft zeer summier. Zo werd het gegeven dat het hier een groep Duitse scholieren betreft pas laat (bijna twee uur nadat de eerste symptomen zich aandienen) via uiteindelijk een vraag van de voorlichter in het CoPI vastgesteld.

We constateren dat volgende echelons in de hulpverlening (GHOR voor wat betreft opvang van de slachtoffers; gemeente voor wat betreft de overige opvang; voorlichting voor wat betreft de communicatie naar pers en publiek) lang verstoken zijn van relevante informatie, wat de kans dat zij hun taak naar behoren kunnen vervullen aanzienlijk verkleint. De volgende echelons hebben hierin uiteraard ook een eigen verantwoordelijkheid.

Aanbeveling 3 *Benadruk als waterpartijen, in opleidingen en oefeningen waar vervolghulpverlening aan de orde is, het belang van het brengen én halen van relevante informatie voor partijen verderop in de hulpverleningsketen. Hanteer als kustwachtcentrum het vigerende uitvraagprotocol, met daarin de drie W's en oefen de functionarissen hierop om zo het uitvragen meer gestandaardiseerd te krijgen.*

Weet als landpartijen waar vroegtijdig informatie gehaald kan worden wanneer een reddingsactie op het water leidt tot vervolghulpverlening; ergo ken je (water)crisispartners.

Informatie-uitwisseling waterhulpverlening - landhulpverlening

Nadat de GMK Groningen de leider CoPI heeft gealarmeerd (de alarmering van de overige leden van het CoPI viel buiten de scope van de oefening), vindt ongeveer een uur na de eerste melding een eerste CoPI-vergadering plaats. Daaraan voorafgaand heeft de leider CoPI, nog voor de eerste meldingen, een regionale meldgroep aan laten maken bij de GMK Groningen om te kunnen communiceren met relevante betrokken partijen. Wanneer de OSC vraagt om een koppeling daarop kan dat aanvankelijk niet, omdat geen externe gebruikers aan bestaande koppelingen kunnen worden toegevoegd⁶. Door eerst alle koppelingen te verwijderen en daarna een nieuwe koppeling te maken (met ook de OSC) lukt dit uiteindelijk toch.

Opvallend aan de informatie-uitwisseling tussen land en water is de positie van de OSC. De OSC coördineert de hulpverlening ter plaatse en in de oefening was sprake van een rechtstreeks contact met de leider CoPI. Saillant in deze was het gesprek tussen de leider CoPI en de liaison Water⁷ in het CoPI, waarin bepaald werd wie met de OSC zou communiceren. Nadat de leider CoPI had aangegeven contact te zoeken met de OSC, stelde de liaison Water voor dit te doen. Na een korte stilte stelde de leider CoPI voor dat de liaison Water inderdaad het contact zou leggen, maar dat de leider CoPI zelf met de OSC zou praten. Daar stemde de liaison Water vervolgens mee in. Daarmee had de leider CoPI een direct contact gecreëerd met de OSC. Tevens hield de OSC een direct contact in stand met het KWC.

We constateren dat daarmee feitelijk twee informatielijnen naar en van het CoPI ontstonden; één via de leider CoPI direct naar

⁶ Volgens de GMK Groningen wordt begin juli een nieuwe release van het gemeenschappelijk meldkamersysteem uitgevoerd en zal dit probleem vermoedelijk verholpen zijn.

⁷ Verschillende benamingen doen de ronde (SAR-liaison, Adviseur SAR, OvD Water). Wij hanteren hier de benaming zoals de functionaris in kwestie die benoemde.

de OSC en één van de liaison Water via het KWC naar de OSC. De vraag is of deze dubbele informatielijn wenselijk is. We constateren dat ondanks deze 'bypass' en de dubbele informatielijn de liaison Water wel zijn meerwaarde in het CoPI heeft bewezen met name door zijn rol qua duiding van informatie en begrippen. De liaison haalt de 'waterwereld' het CoPI binnen en bevordert daarmee snelheid van beeldvorming. Punt van aandacht is wel de borging voor wat betreft beschikbaarheid en vereiste competenties van een liaison Water ten behoeve van het CoPI.

Aanbeveling 4 *Bepaal de organisatie van de informatievoorziening bij een operatie waarbij water- en landhulpverlening tegelijkertijd of na elkaar plaatsvinden. Overweeg dit te borgen in een coördinatieparagraaf van een eventueel op te stellen ramp- of incidentbestrijdingsplan.*

Voorts heeft de OSC het in deze oefening flink voor de kiezen gekregen; communicatiemiddelen haperden soms (koppeling op RMG-05, maar ook tegelijk gebruik van marifoonkanaal 67 en P9 leverde problemen op) en er werd met veel partijen gecommuniceerd op verschillende kanalen (KWC, de heli, de hoofdgids, de eenheden op het water, de ZVP Schiermonnikoog, het CoPI, de eigen meldkamer). Hierdoor bleek het lastig te zijn qua tijd (en middelen) om een letterlijk plaatje van de situatie te schetsen (middelen om te tekenen zijn niet aanwezig aan boord).

We constateren dat *in deze oefening* de 'span of control' voor de OSC te groot is geweest. Het creëren van een juiste informatiepositie kwam hiermee onder druk te staan.

Aanbeveling 5 *De functie van OSC als ogen en oren van het KWC in het SAR-proces is essentieel. Blijf echter per incident inschatten of een OSC in staat kan worden geacht de informatiepositie waar te maken, anders ontstaat het gevaar van een 'slecht doorlatende tussenlaag' met alle gevolgen van dien.*

Stel de OSC vervolgens ook in staat zijn informatiepositie in de keten waar te maken door goede ondersteuning aan boord (o.a. goede verbindingsmiddelen en middelen om de situatie en acties/besluiten te plotten) én investeer in adequate opleiding en oefening.

**Het coördineren van
de hulpverlenings-
activiteiten**

Coördinatie hoofdgids – kustwachtcentrum / hoofdgids - OSC

Ondanks de weinig benijdenswaardige positie waarin de hoofdgids verzeild was geraakt (een groep Duitse scholieren waarvan ongeveer een kwart 'omvalt' als gevolg van een voedselvergiftiging) werd snel gereageerd en werden ook besluiten genomen. De hoofdgids trachtte steeds het overzicht te houden, hij was zich zeer bewust van zijn verantwoordelijkheid. Dat overzicht houden viel natuurlijk niet mee vanwege het forse aantal zieken en de leeftijd en herkomst van de groep (Duitse, 16-jarige scholieren).

Wat opvalt bij de coördinatie van de reddingsactiviteiten op het wad is enerzijds het grote belang van een accurate telling en anderzijds de focus op het zo snel mogelijk evacueren van eerst de slachtoffers en later de groep als geheel.

Voor wat betreft een zuivere telling waren er nogal wat complicerende factoren: doordat de groep gesplitst werd, er op meerdere wijzen (heli en boot) en op verschillende tijdstippen in verschillende aantallen werd aangeland en een deel van de (gezonde) wadlopers weer terug het wad op ging om de achtergebleven groep te helpen met dragen, ontstond er nogal wat ruis omtrent de aantallen. Buiten het feit dat een inaccurate telling lastig is voor de registratie van de slachtoffers en de communicatie naar pers en publiek kan het ook onnodig vertragend werken op de hulpverlening en soms zelfs hulpverleners onnodig in gevaar brengen (hebben we nu iedereen of moeten we terug het wad op om verder te zoeken?).

Een accurate telling zien wij daarbij als een duidelijke *ketenaangelegenheid*: als men in het begin van de keten een steek laat vallen (hoofdgids) kan men verderop in de keten (KWC en later OSC) alsnog deze omissie verhelpen.

Aanbeveling 6

Benadruk als waterpartijen in opleidingen en oefeningen het grote belang van een accurate telling en overweeg deze nadruk tevens op te nemen in het 'veiligheidsprotocol calamiteiten met wadlopers' (als onderdeel van een accurate melding via de eerder aangehaalde drie W's) en eventueel op te stellen uitvraagprotocollen (opnieuw als onderdeel van de drie W's).

Voor wat betreft de focus op een snelle evacuatie van eerst slachtoffers en later de groep als geheel geldt allereerst dat deze focus uiteraard terecht is: verschijnselen van voedselvergiftiging in deze hevigheid vereisen een snelle eerste hulp. Search en Rescue is immers ook gericht op het redden van mens en dier uit *benarde* posities op het wad, waarbij snelheid van handelen een eerste vereiste is gezien het gevaar van met name snel opkomend water. Echter, om vervolghulpverlening in staat te

stellen ook haar taak adequaat in te vullen (GHOR voor wat betreft opvang van de slachtoffers, gemeente voor wat betreft de overige opvang, voorlichting voor wat betreft de communicatie naar pers en publiek) rijst de vraag wat in een vroeg stadium nodig is van de kant van de waterpartijen. Omgekeerd geldt dat landpartijen niet moeten nalaten ook zichzelf in staat te stellen de vervolghulpverlening gestalte te geven, en dus vroegtijdig(er) zullen moeten uitvragen. Zo werd omtrent de toestand van de slachtoffers niet veel en veelvuldig gecommuniceerd en de achtergrond van de groep (homogeen samengestelde groep, Duitse middelbaar scholieren) bleef lang onbesproken.

We constateren daarmee dat er vanaf het begin niet voldoende focus op de coördinatie van de hulpverlening *in zijn totaliteit* is geweest (van redden via o.a. hulpverleners, opvangen en registreren, naar communicatie en nazorg). Het elkaar in staat stellen voor wat betreft adequate (vervolg)hulpverlening in zijn totaliteit is een essentiële activiteit.

Aanbeveling 7 *Hier geldt dezelfde aanbeveling als gemaakt bij aanbeveling 3 (het brengen én halen van relevante informatie), aangevuld met de overweging om in een eventueel op te stellen ramp- of incidentbestrijdingsplan bij de coördinatieparagraaf op te nemen hoe de organisatie van de coördinatie er precies uitziet en welke informatie voor de opeenvolgende echelons cruciaal is bij de totstandkoming daarvan.*

Coördinatie waterhulpverlening - landhulpverlening

Tijdens deze oefening kreeg de coördinatie tussen water- en landpartijen allereerst gestalte via de communicatielijn KWC en GMK Groningen, en daarna via een liaison Water in het CoPI en een directe communicatielijn tussen de OSC en de leider CoPI. Voor wat betreft de communicatielijn tussen KWC en GMK Groningen verwijzen we naar aanbeveling 2 (overweeg een beknopt 'early warning protocol') en de conclusie daaraan voorafgaand (waar komen meldingen van het kustwachtcentrum, op welke wijze, binnen), en aanbeveling 7 (overweeg ramp- of incidentbestrijdingsplan) en de conclusie daaraan voorafgaand (vanaf begin onvoldoende focus op de coördinatie van de hulpverlening *in zijn totaliteit*).

Voor wat betreft de directe communicatielijn tussen de leider CoPI en de OSC en de functie van de liaison Water in het CoPI verwijzen we naar de conclusie 'Informatie-uitwisseling waterhulpverlening – landhulpverlening' (volgende echelons in de hulpverlening bleven lang verstoken van relevante informatie) en aanbeveling 5 (stel de OSC in staat zijn informatiepositie

waar te maken) en de conclusie daaraan voorafgaand (de 'span of control' was in deze oefening voor de OSC te groot en daardoor kwam de informatiepositie nu niet helemaal tot zijn recht). Saillant was hier de benaming van de OSC; de OSC sprak consequent over 'coördinator water' en merkte de leider CoPI aan als 'coördinator land'. In het CoPI werd de OSC veeleer gezien en benoemd als de *On Scene Commander*. Een 'commander' heeft een andere connotatie dan 'coördinator' wat in ieder geval in het CoPI leidde tot een beeld van een operationele 'baas' op het water⁸.

Zoals eerder opgemerkt bij de conclusie 'Informatie-uitwisseling waterhulpverlening – landhulpverlening' bewees de liaison Water zijn meerwaarde in het CoPI met name door zijn rol qua duiding van informatie en begrippen (de liaison haalt de 'waterwereld' naar binnen) en daarmee snelheid van beeldvorming. Dit ondanks de 'bypass' (directe communicatielijns tussen leider CoPI en OSC, waarbij het voor de leider CoPI ook relevant is 'gevoel' te krijgen bij een direct betrokken functionaris hoe de redding op het wad verloopt) en de dubbele informatielijn (leider CoPI kreeg informatie direct van OSC en via liaison Water). We constateren dat noch de bypass noch de dubbele informatielijn de coördinatie echt parten heeft gespeeld, behoudens een extra belasting van de (toch al behoorlijk belaste) OSC. Toch lijkt het aanbevelenswaardig te kiezen voor een organisatie van de coördinatie waarbij sprake is van één eenduidige lijn tussen de waterhulpverlening aan de ene kant en de landhulpverlening aan de andere kant.

Aanbeveling 8 *Bepaal de organisatie van de coördinatie bij een operatie waarbij water- en landhulpverlening tegelijkertijd of na elkaar plaatsvinden. Overweeg dit te borgen in een coördinatieparagraaf van een eventueel op te stellen ramp- of incidentbestrijdingsplan.*

Tot slot een opmerking over de registratie van getroffenen. In dit scenario werd nagespeeld dat de opvang van slachtoffers (behoudens de slachtoffers die naar ziekenhuizen werden afgevoerd) plaatsvond in de nabij gelegen Restaurette Schierzicht, alwaar tevens de registratie plaatsvond. De registratie werd niet feitelijk nagespeeld, edoch enkele praktische zaken kwamen wel aan het licht bij de registratie. Zo was er een (door de spelleiding opgestelde) lijst met slachtoffers met adresgegevens.

---

⁸ Voor alle helderheid zij vermeld dat de OSC namens de SMC de 'lokale' baas op het water is ten behoeve van het SAR-proces.

Navraag leert dat *a/s* er al met lijsten wordt gewerkt (niet alle wadlooporganisaties doen dat), daar meestal slechts namen op vermeld staan zonder verdere gegevens. Het spreekt voor zich dat een lijst met alleen namen de registratie en, wellicht nog belangrijker, het verwittigen van verwanten niet bespoedigt.

Daarnaast is het de vraag of feitelijk gewacht zou moeten worden met registratie tot zich een gemeentelijk team Bevolkingszorg geïnstalleerd heeft. Al vroeg in het proces (o.a. de wadlooporganisatie voor wat betreft een lijst met deelnemers, de KNRM⁹ voor wat betreft de aanlanders) kan worden vastgesteld wie het precies betreft of in ieder geval bijgedragen worden aan een spoedig verloop van de uiteindelijke registratie.

Zeker gezien de tijdstippen waarop wordt wad gelopen (weekenden, afhankelijk van de getijden) en de opkomsttijden van gemeenten in weekenden, is het aanbevelenswaardig te regelen dat de registratie van getroffen en zo vroeg mogelijk wordt ingezet.

Aanbeveling 9 *Overweeg om in de wadloopvergunning een verplichting op te nemen om een deelnemerslijst aan te leggen, inclusief adres, woonplaats en contactpersoon.
Bespreek voorts (gemeenten – KNRM/KW) hoe de registratie zo vroeg mogelijk ter hand kan worden genomen en overweeg dit te borgen in een eventueel op te stellen ramp- of incidentbestrijdingsplan.*

---

⁹ In oefeningen zonder vervolghulpverlening aan land is het de KNRM zelf die de registratie ter hand neemt.

Juli/Oktober 2009
18/33

Brak (op het) zand - *Evaluatieverslag oefening wadlopen 13 juni 2009*

3 Tot slot

De natte en droge partijen hebben elkaar gevonden tijdens de 'live' reddingsoefening op het wad gevolgd door een 'table-top' overdracht aan het land. Het wederzijds begrip voor elkaars taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden en daarmee voor elkaars mogelijkheden c.q. onmogelijkheden is toegenomen. Echter, de oefening laat ook zien dat er verbeterpunten zijn voor wat betreft het eerste contact, het actief brengen en halen van informatie en tot slot de belangrijkste informatie- en coördinatie schakel tussen water en land.

Het eerste contact tussen nat en droog moet 'spitser'. Er zal nadrukkelijk met elkaar afgestemd moeten worden welke (voor)informatie vroegtijdig gewenst is, opdat voorts een (gezamenlijke) inschatting kan worden gemaakt welke inzet en/of opschaling noodzakelijk is.

Voor wat betreft het volgende verbeterpunt: een redding op het wad vraagt alleen al vanwege het snel opkomende water om een snelle en effectieve respons van de natte partijen. Er valt geen tijd te verliezen en dus geven de natte partijen volop prioriteit aan het zo snel mogelijk organiseren van de reddingsactie. De droge partijen daarentegen willen vanuit hun verantwoordelijkheid 'weten wat hen te wachten staat'. Om zorg te dragen dat er voldoende focus is op de coördinatie van de hulpverlening (zowel nat als droog) in z'n totaliteit, is een volgende les van deze oefening dat alle partijen actief informatie brengen en halen om elkaar in staat te stellen de juiste dingen juist te doen.

Actief informeren (brengen en halen) is één kant van de medaille. De andere kant is dat men over en weer weet welke functionarissen de cruciale informatie- en coördinatieposities bemensen. Tijdens de oefening is gebleken dat de OSC voor de leider CoPI een belangrijke schakel was, mede omdat deze functionaris ter plaatse aan de lat staat en dus de leider CoPI 'gevoel' kan geven hoe het er op het wad voor staat qua redding. De kustwacht geeft echter aan dat voor het SAR-proces de SMC in Den Helder de belangrijkste 'spin-in-het-web' is qua informatie en coördinatie. Ook de SAR-liaison in het CoPI heeft dan een belangrijke meerwaarde qua duiding van de 'waterwereld'. We constateren dat er in deze oefening 'licht' zit tussen water- en landpartijen welke functionaris deze belangrijke schakel vormt c.q. zou moeten vormen. Ook relevante documentatie

hieromtrent (Handboek Incidentbestrijding op het Water, covenant voor samenwerking tussen Veiligheidsregio Noord-Holland-Noord en de Kustwacht/KNRM inzake SAR en Maritieme Hulpverlening) bevestigt dit 'licht'.

Voorts willen we kort het proces in aanloop naar de oefening memoreren. De voorbereiding van de oefening bleek immers een oefening op zich: wie heeft een verantwoordelijkheid c.q. wie neemt de verantwoordelijkheid? We constateren wederom dat er 'licht' zit tussen dat wat in plannen (Coördinatieplan Rampenbestrijding Waddenzee, Multidisciplinair Opleidings- en Oefenbeleidsplan) geschreven staat en de percepties die hierover leven bij diverse partijen (natte partijen, veiligheidsregio, Waddex, CRW). Het is wenselijk hier voor een volgende keer helderheid over te creëren.

Tot slot, de rol en positie van de provincie Fryslân, en meer in het bijzonder de afdeling Landelijk Gebied Beleid. De provincie is bevoegd gezag (vergunningverlening) voor wat betreft het wadlopen. Vanuit die bevoegdheid zal de provincie Fryslân zicht willen houden op c.q. eisen willen formuleren inzake een adequate geoefendheid van de wadlooporganisaties en de hulpverlening. Immers, leermomenten uit oefeningen kunnen aanleiding zijn om de eisen aan vergunningverlening aan te scherpen. Heroverweeg of het opdrachtgeverschap past inzake het organiseren van multidisciplinaire oefeningen, daar de verantwoordelijkheid van een adequate hulpverlening immers bij andere organisaties is belegd.

Bijlage 1: Schematisch feitenrelaas

	Waterpartijen	⇒ ⇐	Landpartijen
±06.50 u	Wadlopers afgezet op Brakzand. Telling door hoofdgids, later telopdracht doorgegeven aan hulpgids. Hoofdgids telt nogmaals op enige afstand van groep.		
±06.55u	Hoofdgids geeft door aan Centrale Post (CP) Dijkstra dat tocht start. Aantal lopers en aantal gidsen wordt niet doorgegeven.		
±07.20u	Hoofdgids krijgt van 'achterste' gids door dat er problemen zijn met twee lopers. Hoofdgids neemt zelf poolshoogte, treft maatregelen (EHBO kennis wordt gevraagd, gids krijgt opdracht groep in de gaten te houden) en zoekt contact met CP Dijkstra.		
±07.25u	Bovengenoemde twee lopers kunnen niet zelfstandig verder. Hoofdgids zoekt contact met Zeeverkeerspost (ZVP) Schiermonnikoog. ZVP Schiermonnikoog meldt zich niet. Via kanaal 16 de kustwacht (KW) ingeroepen en aangegeven dat hulp nodig is.		
±07.35u	Er is contact met CP Dijkstra en KW. Er wordt besloten de slachtoffers terug te brengen naar de plek waar de wadlooptocht is gestart. Brancards moeten worden gebouwd en enkele wadlopers zijn benodigd als drager. Slachtoffers worden in de tijd dat besluit wordt genomen alleen gelaten.		
07.36u	KWC alarmeert reddingsboten Schiermonnikoog en Lauwersoog (groep van 40 personen, nabij O5 boei, twee personen hebben assistentie nodig)		
07.37u	KWC alarmeert P44 (groep van 40 personen, nabij O5 boei, twee personen hebben assistentie nodig, contact opnemen met KWC op VHF 67).		
07.39u		KWC informeert de Regionale Alarmcentrale (RAC) Groningen en Leeuwarden (wadloopgroep van 40 personen, twee personen zijn onwel, reddingsboten van Schiermonnikoog en Lauwersoog zijn onderweg, geen	

		brandweerinzet noodzakelijk). Melding is binnengekomen op de brandweertafel; brandweercentralist geeft melding door aan centralist van de ambulancedienst.	
±07.40u	De gehele wadloopgroep wordt bijeengeroepen. Er wordt gevraagd om dragers. De slachtoffers worden op de brancard gelegd en een deel van de groep vertrekt naar het beginpunt. De overblijvende mensen vervolgen onder leiding van de hoofdgids de tocht naar Schiermonnikoog. Er wordt niet (bewust) geteld hoeveel mensen teruggaan en hoeveel mensen de tocht vervolgen. Wel is er contact met CP Dijkstra en KWC dat de groep is gesplitst in twee groepen.		
07.41u	P44 vraagt nadere informatie aan KWC. KWC meldt dat twee wadlopers last hebben van diarree en braken. Reddingsboten van Lauwersoog en Schiermonnikoog zijn gealarmeerd. P44 maakt het schip los en vertrekt om 07.44u.		
07.48u	KWC alarmeert de OFFSAR.	KWC informeert RAC Groningen dat er een heli is ingezet voor redding en dat Willem Lodewijk van Nassau Kazerne de landingsplek is.	
±07.50u	De groep die doorloopt naar Schiermonnikoog valt uit elkaar. Er ontstaat discussie of doorlopen wel een goede optie is. De hoofdgids besluit hierop de groep bij elkaar te roepen en legt zijn besluit uit waarom de tocht vervolgd wordt.		
07.55u	KWC licht ZVP Schiermonnikoog in. P44 heeft visueel contact met de groep wadlopers.		
07.57u	KWC stelt P44 in als On Scene Coördinator (OSC). KWC geeft opdracht aan P44 om in te schakelen op RMG05.	P44 vraagt via de mobilfoon om koppeling op de regionale meldgroep. Dit lukt niet in eerste instantie.	
08.00u		KWC neemt contact op met RAC Groningen. Vanwege het feit dat het een grote groep wadlopers betreft, stelt het KWC voor om GRIP 1 af te kondigen en een CoPI in te richten. Er kan contact worden gelegd via RMG-05.	
08.02u	Reddingsboot Lauwersoog is ter plaatse. KWC verzoekt boot zich te melden bij OSC. De OSC geeft de reddingsboot de opdracht de		

	wadlopers op de wang van de zandplaat neer te zetten.		
±08.03u			GMK Groningen neemt via mobilofoon contact op met leider CoPI. GMK geeft aan leider CoPI door dat op aanraden van het KWC GRIP 1 wordt afgekondigd. Tevens vermeldt de GMK dat P44 de coördinatie op zee voor zijn rekening zal nemen. Leider CoPI stelt vervolgens enkele inhoudelijke en randvoorwaardelijke vragen (slachtoffers, redding per heli en boot, plaats commandobak).
08.04u	Reddingsboot Schiermonnikoog is ter plaatse. KWC verzoekt boot zich te melden bij OSC.		
08.17u	KWC vraagt de OSC om een situatierapport. OSC geeft situatierapport.		
08.19u	Problemen in de groep wadlopers die doorloopt (ziek, brak). De twee gidsen van de groep overleggen, besluiten terug te lopen naar het beginpunt en informeren de CP Dijkstra en het KWC. Hoofdgids heeft hierover eveneens via marifoon contact met OSC. Op het wad worden twee brancards klaargemaakt, dragers aangewezen. Tevens wordt iemand aangewezen om een volgende zieke persoon goed in de gaten te houden. Hoofdgids wil weten hoeveel personen er exact in zijn groep zitten. De reden is dat steeds een persoon wil 'afdwalen' van de groep.		Leider CoPI roept leden van het CoPI bijeen.
08.20u	KWC zoekt contact met P44 en wil van OSC informatie over de groep wadlopers en over de ziekteverschijnselen.		Eerste vergadering CoPI (08.20u – 08.35u) Leider CoPI deelt de informatie rond het incident en vraagt of leden van het CoPI aanvullende informatie hebben. Leider CoPI heeft vragen rondom het verbindingsschema. Liaison Water legt uit dat OSC de leiding heeft over de redding op de Waddenzee. Discussie tussen leider CoPI en Liaison Water wie het contact onderhoudt met de OSC. Liaison Water geeft aan dat hij dit wel wil doen. Leider CoPI: 'U mag wel contact leggen, maar ik wil zelf contact hebben.' Liaison Water: 'Dat mag van mij ook.' Voorts zijn in het CoPI inhoudelijke vragen geïnventariseerd: afvoer slachtoffers, toestand slachtoffers, situatie overige leden groep (38 personen), waarom is besloten om rest van de groep ook terug te laten keren.
±08.20u	De tweede groep wadlopers loopt terug naar de aanlandingsplaats. De		

	slachtoffers liggen verpakt in isolatiedekens op de brancard. Er wordt onder coördinatie van de hoofdgids effectief doorgewisseld met dragers.		
08.21u	Bemanning heli meldt zich bij OSC . OSC hoort aanvankelijk melding niet, maar wordt hierop geattendeerd door een (toevallig aanwezige) functionaris van de regiopolitie Groningen. Contact met heli gaat inhoudelijk over de exacte plaats van het incident.		
08.25u	P44 schat het aantal personen op het wad (verrekijker). In totaal zijn er 43 wadlopers, een eerste groep van 22 personen en een tweede groep van 21 personen. De twee zieke personen zullen als eerste naar de wal worden gebracht.		
08.30u	P44 start de evacuatie van het wad. Twee slachtoffers gaan aan boord van de boot (Edzard Jacob). De lopers van de eerste groep gaan in opdracht van de OSC terug het wad op en verlenen assistentie bij het dragen van de zieke wadlopers van de tweede groep. OSC heeft contact gehad met CP Dijkstra. De tweede groep wadlopers bestaat uit 19 personen (in plaats van 21 personen).		
08.32u	P44 meldt het KWC dat naar Lauwersoog onderweg zijn: de Anna Jacoba Visser met vier slachtoffers en de Edzard Jacob met twee slachtoffers.		
08.33u	Heli meldt zich in bij P44, zal om 08.36u ter plaatse zijn. Wordt door OSC naar juiste plaats gedirigeerd.	KWC neemt contact op met RAC Groningen. Meldt dat zes slachtoffers per boot (vier op Anna Jacoba Visser en twee Edzard Jacob) naar Lauwersoog worden vervoerd. RAC Groningen geeft aan dit bericht door te geven aan de CPA.	
08.34u			Melding uit de verbindingcommandowagen dat twee slachtoffers zijn aangeland. Vier slachtoffers zijn onderweg. Twee slachtoffers verschijnen bij het CoPI.
08.36u	Contact tussen P44 en KWC: Edzard Jacob in haven en gaat retour, Anna Jacoba Visser meert aan. KWC heeft contact met de Liaison Water. In totaal zijn zes personen aan wal gebracht. Daarnaast inzet met heli voor twee slachtoffers.	KWC/Liaison Water meldt het CoPI dat zes personen in Lauwersoog zijn aangeland. Twee slachtoffers zijn onderweg met de heli.	
08.38u		Leider CoPI zoekt contact met OSC aan boord	

		van de P44.. Liaison Water meldt dat mensen op het wad steeds zieker worden.	
08.42u	Hoofdgids neemt contact op met KWC omtrent feit dat twee personen niet verder kunnen. Brancard wordt gemaakt, maar geen dragers (meer). Deze informatie geeft KWC door aan P44.		
08.43u		Leider CoPI spreekt met OSC op RMG05. Verwarring over roepnamen. OSC reageert niet op OSC, maar wel op coördinator water. Leider CoPI gaat voor de OSC door het leven als coördinator land. OSC meldt ziektebeeld voedselvergiftiging: diarree en braken. Zes slachtoffers afgevoerd door KNRM, twee slachtoffers per heli.	
08.45u	Heli is onderweg met twee slachtoffers. Landing op kazerne om 08.47u, om 08.51u gaan zij weer retour naar Den Helder.		<p>Tweede vergadering CoPI (08.45u – schorsing 08.57u). Tijdens vergadering heeft leider CoPI contact met OSC (zie bericht 08.47u).</p> <p>Liaison Water heeft via telefoon contact met Dijkstra (tegenspel) en verzoekt om een namenlijst (door middel van een fax richting het gemeentehuis).</p> <p>Inhoudelijk komt aan de orde:</p> <ul style="list-style-type: none"> § De GHOR-capaciteit (vier ambulances is op dit moment maximum op zaterdagochtend). Reden om door te schalen naar GRIP 2 (08.57u). § Onduidelijkheid omtrent waar resterende groep wadlopers naar toe gaat: Schiermonnikoog of Lauwersoog. Bevestiging komt dat dit Lauwersoog wordt. § Gewondennest en eerste opvang wordt ingericht in visrestaurant Lauwersoog. Gemeente zal de slachtoffers registreren. De politie draagt zorg voor afzetting en routing.
08.46u	Liaison Water geeft door aan het KWC dat hij om een lijst van deelnemers aan het wadlopen heeft verzocht.		
08.47u		Informatie uitwisseling tussen leider CoPI en OSC: van de totale groep zijn er nog 33 personen	

		op het wad, waarvan er twee onwel zijn. Zes zieke mensen zijn onderweg naar Lauwersoog (cq. gearriveerd) en twee personen zijn afgevoerd per heli. Vraag van de leider CoPI of overige personen ook ziek zijn, wordt niet beantwoord door OSC. De groep bestaat dus uit 41 personen, wat bevestigd wordt door de wadlooporganisatie.	
08.54u	Hoofdgids meldt P44 dat drie wadlopers er slecht aan toe zijn. Ook de rest van de groep is zwak.		
08.55u	OSC brengt situatierapport uit aan KWC: er zijn nog 33 personen op de plaat, waarvan er drie slecht aan toe zijn (twee op brancard, een persoon nog lopend).	Bericht van OSC aan leider CoPI. 33 Personen op wad waarvan er drie ernstig aan toe zijn. Het lijkt op een voedselvergiftiging, waardoor ook bij de andere personen deze verschijnselen kunnen optreden.	
08.59u	P44 en CP Dijkstra hebben onderling contact in verband met het aantal slachtoffers. Dijkstra Wadlooptochten geeft aan dat het gaat om exact 40 personen (inclusief gidsen).		Vervolg tweede vergadering CoPI (08.59u – 09.08u) Inhoudelijke vragen worden geïnventariseerd (waarschuwing familie, ziekenhuizen en burgemeester, alle slachtoffers naar UMCG, publieksinformatienummer, in concretisering persbericht komt naar voren dat het een groep Duitsers betreft). Besluiten: <ul style="list-style-type: none"> § GHOR draagt zorg dat ziekenhuizen worden gewaarschuwd. Daarnaast wordt SIGMA-team gealarmeerd. § Politie draagt zorgt voor kaartmateriaal in het kader van afzettingen, routing, verkeer. § Gemeente regelt een bus om slachtoffers naar Groningen te brengen. § Alle voorlichting via de HVD Groningen. Het publieksinformatienummer zal worden gebruikt voor verwanten.
09.08u	Evacuatie vanaf de plaat is gaande: Anna Jacoba zal gewonden meenemen. Edzard Jacob zal personen meenemen en een deel op de P44 zetten. Dit bericht wordt doorgegeven aan het KWC. Er is discussie bij de bemanning op de P44 op welke groep (C2000) men ingeschakeld moet zijn.	Coördinator water (i.c. de OSC) zoekt contact met de coördinator land (i.c. de leider CoPI) om aan te geven dat slachtoffers met de boot naar de wal zullen worden vervoerd. Leider CoPI vraagt om wat voor een groep het gaat. OSC geeft aan dat het een groep van Dijkstra betreft.	

		Het soort groep is onbekend. OSC geeft aan dat dit voor hem in eerste instantie niet relevant is.	
09.11u			Operationeel Leider heeft contact met leider CoPI. Verzoekt om een situatierapport. Operationeel Leider geeft door dat twee slachtoffers zijn afgezet bij het UMCG.
09.19u	P44 geeft door aan KWC dat vijf personen van de Edzard Jacob zijn afgezet op de P44. Anna Jacoba is met 16 mensen onderweg naar Lauwersoog. Twee personen zijn dusdanig slecht dat zij op een brancard liggen; aantal personen is licht 'gewond'. Het betreft een groep Duitse scholieren.	Coördinator water geeft door aan coördinator land dat 16 personen zijn vervoerd (11 personen, waarvan drie ernstig door KNRM, vijf personen aan boord van de P44). P44 blijft ter plaatse.	
09.20u	Bericht van KWC aan Liaison Water: over 10 minuten zal de Anna Jacoba met 16 personen (inclusief gewonden, twee personen op een brancard) in Lauwersoog aankomen.		
09.22u	P44 ontvangt bericht dat twee Duitse scholieren zijn overleden.	OSC neemt contact op met leider CoPI. Het betreft een groep Duitse basisscholieren, twee slachtoffers zijn in de heli overleden. OSC vraagt of trauma-ondersteuning is geregeld. Kinderen zullen vandaag worden opgehaald door hun ouders (waren op kamp).	
09.24u	P44 geeft door aan KWC dat zij vertrekken van de plaats incident. Alle wadlopers van de betrokken groepen zijn van de zandplaat. Betrokkenen maken het goed, maar zijn wel getraumatiseerd. P44 heeft in totaal 10 wadlopers aan boord.	Bericht van P44 aan leider CoPI. Iedereen is van zandplaat geëvacueerd. P44 geeft bij CoPI aan waar aanlegplaatsen zullen zijn (KNRM-steiger en steiger KLPD)	
09.25u	Bericht van KWC aan Liaison Water: zes personen op de Edzard Jacob en 10 personen op de P44 zullen worden afgezet in Lauwersoog.		
09.34u			Derde vergadering CoPI. Leider CoPI geeft beeld situatie, vraagt nadere informatie aan leden CoPI. Inhoudelijk komt aan bod: § GHOR: ontwikkeling ziekteverschijnselen onduidelijk. Transport is geregeld, 7 ambulances ter plaatse, geen SIGMA. Alle slachtoffers zullen richting UMCG worden vervoerd, ouders ook. § Twee overleden slachtoffers. Politie adviseert voorlopig terughoudend opstellen, eerste identiteit vaststellen en familie informeren. Voor het overleden slachtoffer op de boot geeft de

			<p>OvD-G aan dat dit formeel moet worden vastgesteld (arts regelen via HS-GHOR OT).</p> <p>§ Liaison Water meldt dat alle slachtoffers zijn aangeland.</p> <p>§ Voorlichting meldt dat veel (Duitse)media actief is. Booschap wordt kort doorgenomen. Er wordt een persconferentie belegd om 12.00u.</p> <p>CoPI definieert zaken voor OT (eventueel knelpunt dat UMCG geen capaciteit meer heeft, arts regelen om overlijden vast te stellen, opvang familie).</p>
09.37u	P44 in Lauwersoog. Wadlopers verlaten de boot.		
09.48u	Einde incident.		
10.10u			<p>Vierde vergadering CoPI (10.10u).</p> <p>Leider CoPI schetst actuele beeld: alle wadlopers zijn van het wad.</p> <p>Twee slachtoffers zijn overleden in heli, een slachtoffer is overleden in boot. Enkele slachtoffers zijn er nog ernstig aan toe.</p> <p>Vanuit de gemeente wordt opgemerkt dat ouders en familie onderweg zijn. Opvang organiseren in Lauwersoog, bij logeeradres in, in UMCG. Voorlichting houdt hiermee rekening.</p>

Bijlage 2: Geraadpleegde bronnen

Primaire bronnen	Opsteller
Bandregistratie CoPI, Deels blijkt hieruit ook het contact tussen leider CoPI en OSC	

Secundaire bronnen	Opsteller
Incident Log Kustwachtcentrum	SMC
Observatieverslag Hoofdgids	D. Veen
Observatieverslag OSC	M. Janssen
Observatieverslag GMK Groningen	J. Timmer
Observatieverslag Leider CoPI	J. van der Veen
Observatieverslag SAR-liaison	M. Vader
Aandachtspunten vanuit gemeente De Marne	M. Steentjes/E. Nijholt
Evaluatiepunten vanuit Kustwacht	J. Regeling
First Impression Reports	
§ Deelnemers	
§ Wadlopers	
§ (Bestuurlijke) toeschouwers	

Bijlage 3: Deelnemerslijst

Deelnemers

Naam	Functie	Organisatie
Wadlooporganisatie		
	Hoofdgids	Dijkstra Wadlooptochten
	Gids	Dijkstra Wadlooptochten
	Gids	Dijkstra Wadlooptochten
	Gids	Dijkstra Wadlooptochten
Kustwachtcentrum Den Helder		
	SMC	Kustwachtcentrum
P44		
	OSC	KLPD Waterpolitie
	Bemanning P44 en assistent OSC	KLPD Waterpolitie
	Bemanning P44 en assistent OSC	KLPD Waterpolitie
GMK Groningen		
	Centralist brandweer	Meldkamer Brandweer
	Centralist ambulancezorg	Meldkamer Ambulancezorg
COPI		
Baal, van (Boudewijn)	Gemeentelijk vertegenwoordiger CoPI	Gemeente Eemsmond
Hamstra (Cyriel)	Voorlichter CoPI	Hulpverleningsdienst Groningen
Houkes (Jan)	OvD-G CoPI	GHOR Groningen
Huisman (Erik)	OvD-B CoPI	Hulpverleningsdienst Groningen
Kalkhoven	OvD-P CoPI	Regiopolitie Groningen
Klaassens (Siske)	Leider CoPI	Hulpverleningsdienst Groningen
Koopman	OvD-P CoPI	Regiopolitie Groningen

Overige deelnemers

Naam	Functie	Organisatie
(Bestuurlijke) toeschouwers		
Bootsma (Henk)	Fotograaf	
Duizendstraal (Eveline)	Landelijk Gebied Beleid	Provincie Fryslân
Hania (Sylvia)	Communicatie	Provincie Fryslân
Hilhorst (Eveline)	Landelijk Gebied Beleid	Provincie Fryslân
Hulshoff (Waldina)_	Hoofd Landelijk Gebied Beleid	Provincie Fryslân
Stam (Joan)	Burgemeester	Gemeente De Marne/CRW
Veen, van der (Hans)	Kabinet	Provincie Groningen
NOGEPA		
Daan (Niels)		NOGEPA
Grinny (Julian)		NOGEPA
Langenhorst (Jorg)		NOGEPA
Sanches (Rob)		NOGEPA
Reddingsboot Lauwersoog		
Reddingsboot Schiermonnikoog		
Bluseenheid ten behoeve van landing heli kazerne		
Barsema (René)		Brandweer
Barsema (Wim)		Brandweer
Binnema (Dirk)		Brandweer
Huizinga (Rudy)		Brandweer
Schikan (Johan)		Brandweer
Vellinga (Nynke)		Brandweer
Vegter (Tiete)		Brandweer
Vries, de (Johannes)		Brandweer
Vries, de (Klaas)		Brandweer
Zwik (Martina)		Brandweer
VC		

Klootsma (Johan)	VC	Brandweer Haren
Wadlopers		
40 Volwassen wadlopers		

Oefenbegeleiding

Naam	Functie	Organisatie
Tegenspel		
Faber (Thomas)	Operationeel Team – Operationeel Leider	Hulpverleningsdienst Groningen
Mohlmann (Marean)	Operationeel Team – Sectie gemeenten	Gemeente De Marne
Nijholt (Ellen)	Operationeel Team – Sectie Gemeenten	Gemeente Eemsmond
Observanten		
Burema (Gerard)	Observatie SAR-liaison CoPI	KNRM
Janssen (Marco)	Observatie OSC	Brandweer Fryslân
Vader (Martine)	Observatie SAR-liaison CoPI	Kustwacht
Veen (Dick)	Observatie hoofdgids	KLPD Waterpolitie
Oefen(bege)leiding		
Elzinga (Tjerk)	Oefenleiding	Hulpverleningsdienst Groningen, Gemeente De Marne
Martini (Germ)	Oefenleiding	KNRM
Pruim (Ruben)	Oefenbegeleiding	Hulpverleningsdienst Groningen
Regeling (Jan)	Oefenleiding	Kustwacht
Smit (Johan)	Oefenbegeleiding	Dijkstra Wadlooptochten
Veenstra (Ron)	Oefenbegeleiding	Provincie Fryslân/CRW
Vink (Erik)	Gastheer Defensie	Ministerie van Defensie
Wein (Bertruke)	Oefenleiding	Radboud Universiteit Nijmegen
Willems (Rob)	Oefenleiding	Radboud Universiteit Nijmegen

Bijlage 4: Gebruikte afkortingen

Afkorting	Omschrijving
CMW	Centrale Meldpost Waddenzee
CoPI	Commando Plaats Incident
CP	Centrale Post Dijkstra Wadlooptochten Pieterburen
CPA	Centrale Post Ambulance
GHOR	Geneeskundige Hulpverlening bij Ongevallen en Rampen
GRIP	Gecoördineerde Regionale Incidentenbestrijdings Procedure
HS-GHOR	Hoofd Sectie GHOR
HVD Groningen	Hulpverleningsdienst Groningen
GMK Groningen	Gemeenschappelijke Meldkamer Groningen
KNRM	Koninklijke Nederlandse Reddingsmaatschappij
KWC	Kustwachtcentrum
Liaison Water	Functionaris (liaison) namens waterpartijen in het CoPI. In de oefening ook wel SAR-liaison, Adviseur Water, OvD-Water genoemd.
NOGEPA	Netherlands Oil and Gas Exploration and Production Association
OSC	On Scene Coördinator. In de oefening ook wel coördinator water genoemd.
OL	Operationeel Leider
OT	Operationeel Team
OvD-B	Officier van Dienst Brandweer
OvD-G	Officier van Dienst Geneeskundig
OvD-P	Officier van Dienst Politie
RAC	Regionale Alarmcentrale (= Gemeenschappelijke Meldkamer Groningen)
RMG	Regionale Meldgroep
SAR	Search and Rescue
SIGMA	Snel Inzetbare Groepen ter Medische Assistentie
SMC	SAR Mission Coördinator (KWC Den Helder)
UMCG	Universitair Medisch Centrum Groningen
VHF	Very High Frequency
ZVP Schiermonnikoog	Zeeverkeerspost Schiermonnikoog